

ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ: แนวทางการจัดการเรียนการสอนระดับพื้นฐาน

นวลทิพย์ เพิ่มเกษร*

บทคัดย่อ

ปัจจุบันการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศเป็นวิชาการสาขาหนึ่งที่มีผู้สนใจศึกษา คำนคว้า โดยเฉพาะการเรียนการสอนระดับพื้นฐานซึ่งมีแนวคิด วิธีสอน และกลวิธีในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย ผู้เขียนบทความนี้ได้นำเสนอแนวทางในการจัดการเรียนการสอนทั้งด้านการออกเสียงการสนทนา การอ่านและการเขียนในแง่มุมที่ผู้เขียนได้จากการศึกษาค้นคว้า วิจัยและประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้แก่ชาวต่างประเทศ

* รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

The Teaching of Thai as a Foreign Language: How to Teach Fundamental Thai

Nuanthip Permkesorn

Abstract

The teaching of Thai as a Foreign Language is one of the academic disciplines that interest many scholars, especially teaching in the fundamental level. Several proposals have been made on teaching concepts, methodology and techniques. This article proposes some ideas on teaching pronunciation, conversation, reading and writing based on the real teaching experience.

ภาษาไทยเป็นภาษาภาษาหนึ่งที่ผู้เรียนชาวต่างประเทศสนใจศึกษาอย่างกว้างขวางทั้งภายในและภายนอกประเทศ ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อติดต่อสื่อสารกับคนไทยในด้านต่างๆ ความรู้เรื่องการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ หรือภาษาที่สองจึงได้รับความสนใจจากนักวิชาการด้านการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ หรือภาษาที่สอง โดยเฉพาะการเรียนการสอนระดับพื้นฐาน

การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศระดับพื้นฐานนั้น ย่อมมีแนวคิด วิธีสอน และกลวิธีในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายแนวทาง บทความนี้ ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนในแง่มุมมองที่ผู้เขียนได้จากการศึกษาค้นคว้า วิจัยและประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้แก่ชาวต่างประเทศทั้งการออกเสียง การสนทนา การอ่านและการเขียน

แนวทางการสอนการออกเสียงภาษาไทย

การออกเสียงภาษาไทยเป็นสิ่งสำคัญประการแรกที่ผู้เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศจำเป็นต้องเรียนรู้ ทั้งการออกเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ทั้งนี้การฝึกออกเสียงในระยะแรกนั้น ผู้สอนควรใช้สัญลักษณ์ (Phonetic Symbols) แทนเสียงดังกล่าว จนกระทั่งผู้เรียนเรียนรู้เรื่องการอ่านและเขียนได้ระยะหนึ่งแล้ว จึงค่อยฝึกให้ออกเสียงการอ่านคำไทยโดยตรง

การออกเสียงพยัญชนะ

พยัญชนะในภาษาไทย มีจำนวน ๔๔ รูป หากไม่นับ พยัญชนะ “ข” และ “ค” ซึ่งปัจจุบันไม่ได้ใช้ จะเหลือพยัญชนะจำนวน ๔๒ รูป ส่วนเสียงพยัญชนะมีจำนวน ๒๑ เสียง วิธีสอนการออกเสียงพยัญชนะ ในเบื้องต้นผู้สอนควรใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ (Phonology) ในการอธิบายวิธีการออกเสียง ได้แก่ ฐานที่เกิดของเสียง (Places of Articulation) และลักษณะการออกเสียง (Manners of Articulation) เพื่อให้ผู้เรียนออกเสียงได้ถูกต้อง โดยเฉพาะควรทำความเข้าใจเรื่องการเปล่งเสียงพูดในภาษาไทยว่ามีลักษณะอย่างไร ดังตัวอย่าง

การออกเสียง บ/b/, ป/p/, พ/ph/

บ/b/ ฐานที่เกิดของเสียงคือ ริมฝีปาก (Bilabial) ลักษณะการเปล่งเสียง คือ เสียงก้อง (Voice) ไม่มีลม (Unaspirated) **ป/p/** ฐานที่เกิดของเสียงคือ ริมฝีปาก (Bilabial) ลักษณะการเปล่งเสียง คือ เสียงไม่ก้อง (Voiceless) ไม่มีลม (Unaspirated) และ **พ/ph/** ฐานที่เกิดของเสียงคือ ริมฝีปาก (Bilabial) ลักษณะการเปล่งเสียง คือ เสียงไม่ก้อง (Voiceless) มีลม (Aspirated)

ตารางแสดงฐานที่เกิดของเสียงและลักษณะในการออกเสียง

Manners of Articulation		Places of Articulation	ริมฝีปาก	ริมฝีปาก	ปุ่ม	เพดาน	เพดาน	เส้นเสียง
		Bilabial	พิน	เหงือก	แข็ง	อ่อน	Glottal	
		Bilabial	Labio dental	Alveolar	palatal	Velar		
เสียงหยุด STOP	ไม่ก้อง- ไม่มีลม	p ป		t ฏต		k ก		? อ
เสียงหยุด STOP	ไม่ก้อง- มีลม	ph พพภ		th ฐฒถ ฑฑธ		kh ขคฆ		
เสียงหยุด STOP	ก้อง- ไม่มีลม	b บ		d ฎด				
เสียงกึ่ง เสียดแทรก AFFRICATES	ไม่ก้อง- ไม่มีลม				c จ			
เสียงกึ่ง เสียดแทรก AFFRICATES	ไม่ก้อง- มีลม				ch ฉชฌ			
เสียงเสียดแทรก FRICATIVES			f ฟฟ	s ษศษส				h หฮ

Manners of Articulation	Places of Articulation	ริมฝีปาก	ริมฝีปาก ฟัน	ปุ่ม เหงือก	เพดาน แข็ง	เพดาน อ่อน	เส้นเสียง
		Bilabial	Labio dental	Alveolar	palatal	Velar	Glottal
เสียงนาสิก NASALS		m ม		n ฦ๎น		ŋ ง	
ข้างลิ้น LATERAL				l ลฬ			
ลิ้นร่ว TAP				r ร			
กึ่งสระ SEMI VOWELS		w ว			j ฦ๎ย		

นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้เรียนพูดภาษาอังกฤษได้ ผู้สอนควรให้ตัวอย่างคำภาษาอังกฤษที่มีเสียงพยัญชนะใกล้เคียงกับคำภาษาไทยเพื่อให้ผู้เรียนเทียบเสียง ในการใช้วิธีการเทียบเสียงนี้อาจมีผู้ค้านว่าเสียงที่เทียบนั้น บางเสียงไม่เหมือนกันทีเดียว อย่างไรก็ตามวิธีการดังกล่าวก็เป็นวิธีที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนออกเสียงได้อีกทางหนึ่ง อีกทั้งยังมีผลทางจิตวิทยาที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการออกเสียงพยัญชนะภาษาไทยไม่ยากเกินไป

ตารางเทียบเสียงคำในภาษาไทย และคำในภาษาอังกฤษ

รูปอักษร	Phonetic Symbols	American-English Sounds
ก	k	sky
ข ฦ๎ ค ฦ๎ ฦ๎	kh	kind
ด ฦ๎	d	dog
ต ฦ๎	t	stamp
ท ฦ๎ ฦ๎ ฦ๎ ฦ๎ ฦ๎	th	ten

รูปอักษร	Phonetic Symbols	American-English Sounds
บ	b	<u>b</u> ee
ป	p	sp <u>p</u>
พ ภ ผ	ph	<u>p</u> an
จ	c	<u>j</u> ar
ฉ ช ฌ	ch	<u>ch</u> air
ฟ ฟ	f	<u>f</u> an
ซ ศ ษ ส	s	<u>s</u> and
ย ญ	j	<u>y</u> ou
ว	w	<u>w</u> ind
ห ฮ	h	<u>h</u> en
ร	r	<u>r</u> ed
ล พ	l	<u>l</u> ove
ม	m	<u>m</u> y
น ฌ	n	<u>n</u> o
ง	ŋ	s <u>ing</u> er
อ	?	<u>u</u> p

การออกเสียงสระ

สระในภาษาไทยมีจำนวน ๒๔ รูป แต่มีเสียงสระจำนวน ๓๒ เสียง หากไม่นับสระเกินที่มีเสียงพยัญชนะประสมอยู่ และมีเสียงสระซ้ำกับเสียงสระที่มีอยู่แล้วก็จะเหลือเสียงสระจำนวน ๒๔ เสียง เสียงสระแบ่งได้เป็น**สระเดี่ยว (Single Vowel Sounds)** จำนวน ๑๘ เสียงซึ่งประกอบด้วยเสียงสั้น ๙ เสียง และเสียงยาว ๙ เสียง ได้แก่ อะ อา อิ อี อื อือ อู อู๋ เอะ เอ แอะ แอ เออะ เออ โอะ โอ เออะ ออ **สระประสม (Diphthongs)** จำนวน ๖ เสียงโดยมีเสียงสั้น ๓ เสียง และเสียงยาว ๓ เสียง ได้แก่ เอียะ เอีย เอือะ เอือ อัวะ อัว และ**สระเกิน (Extra vowels)** จำนวน ๘ เสียง ได้แก่ อำ ไอ โไอ เอา ฤ ฦ ฎ ฏ

วิธีออกเสียงสระ อาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนสังเกตการออกเสียงสระของผู้สอน ซึ่งจะช่วยให้ช่วยในการออกเสียง ได้แก่ ริมฝีปาก ตำแหน่งของลิ้น และระดับการกระดกของลิ้น ดังนี้

ริมฝีปาก กล่าวคือการออกเสียงสระบางเสียงจะต้องห่อริมฝีปาก (Lip-rounded) เช่น สระ อู อู๋ แต่การออกเสียงสระบางเสียงไม่ต้องห่อริมฝีปาก (Lip-unrounded) เช่น สระ อิ อี

ตำแหน่งของลิ้น (Position of the Tongue) เนื่องจากขณะที่ออกเสียงสระแต่ละเสียงจะใช้ตำแหน่งของลิ้นส่วนหน้าบ้าง เช่น สระ อิ อี ส่วนกลางบ้าง เช่น อี อือ และส่วนหลังบ้าง เช่น อู อู๋

ระดับของการกระดกลิ้น (Tongue Height) หมายถึงการกระดกลิ้นระดับสูง กลาง ต่ำ แตกต่างกันไป เช่น กระดกลิ้นระดับสูงเมื่อออกเสียงสระ อิ อี กระดกลิ้นระดับกลางเมื่อออกเสียงสระ เอะ เอ และกระดกลิ้นระดับต่ำเมื่อออกเสียงสระ แอะ แอ การฝึกออกเสียงสระ ขอให้ยึดถือตารางการออกเสียงเป็นแนวทางดังนี้

ตารางแสดงการออกเสียงสระภาษาไทย

Position of the Tongue ส่วนของลิ้น Tongue Height ลิ้นกระดก	Lip-unrounded ริมฝีปากไม่ห่อ				Lip-rounds ริมฝีปากห่อ	
	หน้า Front		กลาง Central		หลัง Back	
	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว
High สูง	อี i	อี ii	อี w	อีอ ww	อู u	อู uu
Mid กลาง	เอะ e	เอ ee	เออะ ə	เออ əə	โอะ o	โอ oo
Low ต่ำ	แอะ ɛ	แอ ɛɛ	อะ a	อา aa	เอะ ɔ	ออก ɔɔ
Diphthongs สระประสม	เอียะ ia	เอีย ia	เอือะ wa	เอือ wa	อัวะ ua	อัว ua

นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้เรียนพูดภาษาอังกฤษได้ ผู้สอนควรให้ตัวอย่างคำภาษาอังกฤษ ที่มีเสียงสระใกล้เคียงกับคำภาษาไทยเพื่อเทียบเสียง การใช้วิธีการเทียบเสียงนี้อาจมีผู้ค้านเช่นเดียวกับการเทียบเสียงพยัญชนะว่าเสียงที่เทียบนั้นบางเสียงไม่เหมือนกันทีเดียว แต่อย่างไรก็ตามวิธีการดังกล่าวก็เป็นวิธีที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนออกเสียงได้อีกทางหนึ่ง อีกทั้งยังมีผลทางจิตวิทยาที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการออกเสียงสระในภาษาไทยไม่ยากเกินไป

ตารางเทียบเสียงสระในคำภาษาไทย และคำภาษาอังกฤษ

สระเดี่ยว (Single Vowel Sounds)

Single Vowel Sounds	Phonetic Symbols	American-English Sounds
อะ	a	cup
อา	aa	ba <u>h</u> t
อิ	i	hi <u>t</u>
อี	ii	nee <u>d</u>
อุ	u	-
อู	uu	-
อู	u	loo <u>k</u>
อู	uu	yo <u>u</u>
เอะ	e	ne <u>t</u>
เอ	ee	hea <u>d</u>
แอะ	ε	ha <u>t</u>
แอด	εε	ra <u>r</u> e
โอะ	o	goa <u>t</u>
โอ	oo	doe <u>u</u>
เอาะ	ว	knoc <u>k</u>
อด	vv	no <u>r</u>
เอดะ	๑	numbe <u>r</u>
เอด	๑๑	fi <u>r</u> st

สระประสม (Diphthongs) (เฉพาะสระเสียงยาวที่มีคำใช้จำนวนมาก)

Diphthongs	Phonetic Symbols
เอีย	ia
เอือ	ua
อัว	ua

สระเกิน (Extra Vowels) (เฉพาะสระเกินที่มีคำใช้จำนวนมาก)

Extra Vowels	Phonetic Symbols	American-English Sounds
ไอ, ไอ	aj	Th <u>ai</u>
อำ	am	num <u>ber</u>
เอา	aw	sou <u>th</u>

การออกเสียงวรรณยุกต์

วรรณยุกต์ในภาษาไทยมีจำนวน ๔ รูป แต่มีเสียงวรรณยุกต์จำนวน ๕ เสียง เสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยจะแตกต่างกันที่ระดับเสียง และต้องเน้นให้ผู้เรียนตระหนักว่าการเปลี่ยนแปลงของระดับเสียงจะส่งผลให้ความหมายของคำแตกต่างกัน

ตารางแสดงการออกเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทย

รูปวรรณยุกต์ (Tone Marks)	เสียง (Sounds)	ระดับเสียง (Tone Levels)	สัญลักษณ์ (Tone Symbols)
ไม่มี	สามัญ	mid	-
ˊ	เอก	low	ˊ
ˋ	โท	falling	ˋ
ˊˊ	ตรี	high	ˊˊ
ˋˋ	จัตวา	rising	ˋˋ

นอกจากนี้ผู้สอนอาจใช้คำชุดช่วยจำประกอบการสอน คำชุดช่วยจำนี้เป็นคำง่าย ๆ ที่มีความหมาย ผู้เรียนสามารถใช้ฝึกออกเสียงวรรณยุกต์ และใช้เป็นคำเทียบเสียงกับคำที่ผู้เรียนมีปัญหาในการออกเสียง นอกจากนี้คำชุดดังกล่าวยังทำให้ผู้เรียนภาคภูมิใจที่สามารถออกเสียงคำไทยที่มีความหมายได้ตั้งแต่เริ่มเรียนภาษาไทย

ตารางคำชุดช่วยจำในการออกเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทย

คำ (Words)	สัทอักษร (Phonetic Symbols)	ระดับเสียง (Tone Levels)
ปู่	/puu/	mid
ไก่อ	/kàj/	low
กึ่ง	/kûŋ/	falling
เนื้อ	/núa/	high
หมู	/mǔu/	rising

การสอนออกเสียงภาษาไทย ทั้งเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ให้แก่ชาวต่างประเทศจึงเป็นเรื่องที่ผู้สอนสามารถนำความรู้ทางสัทศาสตร์มาช่วยได้ แต่อย่างไรก็ตามผู้สอนอาจพบปัญหาว่าผู้เรียนออกเสียงบางเสียงไม่ได้ ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากเกิดการแทรกแซง (Interference) จากระบบเสียงของภาษาแม่ที่ทำให้ผู้เรียนออกเสียงเพี้ยนไป หรือบางเสียงเป็นเสียงที่ไม่มีในภาษาแม่ แต่ผู้เรียนนำไปเทียบเคียงทำให้ออกเสียงไม่ถูกต้อง หากพบปัญหาดังกล่าวทั้งผู้เรียนและผู้สอนต้องร่วมมือกันแก้ปัญหา กล่าวคือผู้เรียนต้องหมั่นฝึกฝนออกเสียงอย่างสม่ำเสมอ ส่วนผู้สอนก็ต้องช่วยแนะนำและให้กำลังใจแก่ผู้เรียนในการฝึกฝนด้วย

แนวทางในการจัดการเรียนการสอนสนทนาภาษาไทย

การเรียนการสอนสนทนาภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศเป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกทักษะการฟังและการพูดเบื้องต้นให้แก่ผู้เรียนชาวต่างประเทศที่เริ่มเรียนภาษาไทย โดยปกติผู้สอนมักเลือกเรื่องสนทนาที่ง่าย ๆ และเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารในชีวิตประจำวันอย่างที่เราเรียกกันว่าเพื่อการมี “ชีวิตรอด” (Survival Language)

แนวคิดในการเรียนการสอนสนทนาภาษาไทยในระดับพื้นฐาน

การเรียนการสอนภาษาเพื่อฝึกทักษะการฟังและการพูดนั้นผู้สอนส่วนใหญ่ นิยมใช้บทสนทนาที่ผูกเป็นเรื่องราวต่าง ๆ เป็นสื่อในการเรียนการสอนโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้คำพูดที่เจ้าของภาษาใช้สื่อสารกัน รวมทั้งได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาที่สอดแทรกอย่างกลมกลืนอยู่ในบทสนทนาดังกล่าว

ขั้นตอนการสร้างเนื้อหาเพื่อใช้ในการเรียนการสอนสนทนาภาษาไทยในระดับพื้นฐาน

การสร้างเนื้อหาเพื่อใช้ในการสนทนาภาษาไทยในระดับพื้นฐาน ผู้สอนอาจปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

๑. การให้คำศัพท์ การให้คำศัพท์ในบทสนทนาแก่ผู้เรียนระดับพื้นฐาน ควรให้คำศัพท์ที่ประกอบด้วยคำไทย สัทอักษร และการให้ความหมายเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาแม่ของผู้เรียนตามลำดับ นอกจากนี้คำศัพท์ที่ให้ในบทสนทนาบทต้น ๆ ควรเป็นคำศัพท์ที่ไม่ยาก และมีจำนวนไม่มากนัก

๒. การสร้างบทสนทนาในสถานการณ์ต่างๆ บทสนทนาในสถานการณ์ต่างๆ โดยทั่วไปจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตประจำวันทั่ว ๆ ไป ได้แก่ การตกทาย การขอบคุณ การขอโทษ การแนะนำตนเอง การกล่าวอำลา การขอความช่วยเหลือ การซื้อของและต่อรองราคา การถามทางและบอกทาง การสั่งอาหารและเครื่องดื่ม การเล่าเรื่องการเดินทาง การบอกวัน เดือน ปี การบอกเวลา ดิน ฟ้า อากาศ อากาศ

เจ็บป่วย สุขภาพ และการร่วมงานสังสรรค์กับคนไทย เช่น งานวันเกิด งานเลี้ยงในหมู่เพื่อน ๆ

๓. การให้โครงสร้างประโยค โครงสร้างประโยคในระดับพื้นฐาน ควรเป็นโครงสร้างประโยคที่ไม่ซับซ้อน ได้แก่ ประโยคความเดียว และประโยคความรวมที่ใช้คำเชื่อมง่าย ๆ

๔. การให้คำศัพท์เสริม คำศัพท์เสริม เป็นคำศัพท์ที่ไม่ได้อยู่ในบทสนทนา แต่เป็นคำศัพท์เพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์สร้างประโยคสนทนาด้วยตนเอง

๕. การให้ข้อสังเกตทางภาษา การให้ข้อสังเกตทางภาษา เป็นส่วนที่อธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของคำบางคำที่อยู่ในบทเรียน โดยที่คำนั้นอาจมีความหมายเดียว หรืออาจมีหลายความหมาย การให้ข้อสังเกตทางภาษาจะช่วยเสริมความรู้แก่ผู้เรียนเพื่อให้สามารถนำคำที่เรียนไปใช้ได้ถูกต้องและเหมาะสมกับบริบท นอกจากนี้ควรอธิบายถ้อยคำ สำนวนที่น่าสนใจเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

ตัวอย่าง

เลย /ləj/ (at all) เช่น ไม่ดีเลย /mâj dii ləj/ (It's not good at all.)

ไม่ค่อย /mâj khǒj (not so..) เช่น ไม่ค่อยสนุก /mâj khǒj sa-nùk/ (not much fun.)

๖. การให้ข้อสังเกตทางวัฒนธรรม การให้ข้อสังเกตทางวัฒนธรรมเป็นส่วนที่เสริมความรู้ ความเข้าใจทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาแก่ผู้เรียน เช่น การให้การทักทายแบบคนไทยว่า “ไปไหนมา” ความหมายที่แท้จริงของคำว่า “กินข้าว” ของคนไทย การใช้คำเรียกเครือญาติ นอกจากนี้อาจใช้กลวิธีแทรกสุภาษิต สำนวนไทยไว้ท้ายบทเรียนเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักและสนใจใคร่รู้ที่มาของสำนวนและศึกษาวิธีใช้ให้ถูกต้องต่อไป

๗. การสร้างแบบฝึกออกเสียงคำ การสร้างแบบฝึกออกเสียงคำนั้น ควรเลือกคำที่อยู่ในบทสนทนามาให้ผู้เรียนฝึกออกเสียงจนคล่องแคล่วโดยใช้ตัวอักษรกำกับ

แต่ในกรณีที่ผู้เรียนได้เรียนทักษะการอ่าน และการเขียนแล้ว ควรฝึกออกเสียงด้วยการอ่านจากคำไทยโดยไม่ต้องใช้ศัพท์อักษร

ตัวอย่างแบบฝึกออกเสียงคำควบกล้ำ

กรง /kronǵ/	กล้วย /klǽaj/	กว้าง /kwǽanǵ/
ครู /khruu/	ขลาด /khlàat/	คลอง /khloonǵ/
ขวา /khwǽa/	ควาย /khwaaj/	ปลา /plaa/
ตรง /tronǵ/	เพลง /phleeng/	ประตู /prà-tuu/

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อาจจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนฟังประโยคคำสั่ง หรือขอร้อง แล้วปฏิบัติตาม ฟังและพูดได้ตอบการสนทนา ในสถานการณ์จำลองและสถานการณ์จริง เช่น การแนะนำตนเอง การซื้อของต่อรองราคา การสั่งอาหาร การพูดเล่าเรื่องหรือเหตุการณ์ให้ผู้อื่นฟังโดยใช้ภาษาง่ายๆ เช่น “เมื่อวานนี้ไปไหนมา” “เมื่อเช้านี้ก่อนมาเรียนภาษาไทยทำอะไรบ้าง” อธิบายทิศทางตามแผนที่ให้ผู้อื่นเข้าใจ เล่นเกมเพื่อฝึกทักษะการฟังและการพูด เช่น ให้แข่งขันกันสัมภาษณ์เพื่อนร่วมชั้นเรียนตามหัวข้อที่ผู้สอนมอบหมายให้ได้จำนวนมากที่สุดในเวลาที่กำหนด แสดงบทบาทสมมติตามที่ผู้สอนหรือผู้เรียนช่วยกันกำหนด เช่น สมมติเป็นแม่ค้าและคนซื้อของ เป็นคนไข้ไปพบหมอ เป็นนักท่องเที่ยวที่หลงทาง เป็นผู้โดยสารและคนขับรถตุ๊กๆ ให้ผู้เรียนฟังเพลงที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับบทสนทนาที่เรียน นอกจากนี้ควรมอบหมายงานให้ผู้เรียนพูดคุยกับเจ้าของภาษา รวมทั้งจัดหาเพื่อนคนไทยเป็นคูฝึกการสนทนาให้แก่ผู้เรียน

การสอนสนทนาในระดับพื้นฐานจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งในสถานการณ์จำลองและสถานการณ์จริงให้มากที่สุด ที่สำคัญก็คือการจัดกิจกรรมการสอนควรเป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องวางแผนให้สอดคล้องกับระดับความรู้และความสนใจของผู้เรียน

แนวทางในการจัดการเรียนการสอนทักษะการอ่านและการเขียน

การเรียนการสอนทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยระดับพื้นฐานนั้นมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนรู้จักพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ในภาษาไทย และกฎเกณฑ์ที่สำคัญของภาษาไทยเพื่อให้สามารถอ่านและเขียนคำไทย ตลอดจนมีความรู้พื้นฐานเพื่อนำไปพัฒนาทักษะทางภาษาไทยระดับกลางและระดับสูงต่อไป

อนึ่ง การที่ผู้เรียนชาวต่างประเทศจะเรียนรู้ภาษาใดภาษาหนึ่งนั้น ควรทำความเข้าใจกับภาษาที่ตนจะเรียนรู้ก่อนว่ามีลักษณะเช่นไร การเรียนภาษาไทยก็เช่นกัน ผู้สอนควรอธิบายให้ผู้เรียนทราบลักษณะที่สำคัญๆ ของภาษาไทยอันได้แก่ ภาษาไทยเป็นภาษาคำโดด เป็นภาษาเรียงคำ มีการวางส่วนขยายไว้หลังคำที่ถูกขยาย เป็นภาษาที่มีเสียงวรรณยุกต์ และมีคำลักษณนาม

เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอนทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยระดับพื้นฐาน

เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอนทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยระดับพื้นฐาน ได้แก่ ความรู้เรื่องการอ่านและการเขียนพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ อักษรกลาง อักษรสูง อักษรต่ำ การประสมอักษร การผันวรรณยุกต์ อักษรควบ อักษรนำ คำลักษณนาม โครงสร้างประโยคง่ายๆ การใช้เครื่องหมายต่างๆ เช่น ไม้ยมก ทัดหมาด ไปยาลน้อย คำที่น่าสนใจบางคำ เช่น นี้ นั้น โนน หลาย มาก คำเชื่อมประโยคบางคำ เช่น และ แต่ แล้ว...ก็ ประโยคบอกเล่า ประโยคคำถาม ประโยคปฏิเสธ และประโยคคำสั่ง

วิธีการจัดการเรียนการสอนทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยระดับพื้นฐาน

การเรียนการสอนทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยระดับพื้นฐาน จำเป็นต้องให้กฎเกณฑ์ทางภาษาแก่ผู้เรียน หลังจากแนะนำตัวอักษรไทย และฝึกอ่านออกเสียงและเขียนตัวอักษรได้บ้างแล้ว ในที่นี้ขอเสนอแนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอนกฎเกณฑ์ทางภาษาแก่ชาวต่างประเทศแนวทางหนึ่งที่มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการเรียนรู้ภาษาไทยไม่ได้ยากอย่างที่คิด ทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้กลวิธีสอนอื่นๆ ประกอบ

ด้วย เพื่อเติมเต็มในส่วนที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนการอ่าน และการเขียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยระดับพื้นฐาน

แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนภาษาที่นำเสนอในที่นี้มีหลักคิดว่า การเรียนการสอนภาษานั้น ไม่ควรสอนกฎเกณฑ์มากเกินไป เพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียด วิธีที่ควรใช้ในการเรียนการสอนควรให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลายเท่าที่จะกระทำได้ ส่วนการสร้างบทเรียนนั้น ควรให้หลักภาษาที่ต้องการสอนนั้นเป็นตัวกำหนดเนื้อหา โดยพยายามไม่ให้ผู้เรียนรู้สึกที่กำลังเรียนกฎเกณฑ์ทางด้านภาษา นอกจากนี้การใช้สื่อการสอน เช่น บัตรคำ แถบประโยค คอมพิวเตอร์ เพลง จะช่วยให้การเรียนการสอนน่าสนใจและได้ผลดี รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ร้องเพลง เล่นเกม จะช่วยให้การเรียนการสอนสนุก และช่วยให้ผู้เรียนจดจำกฎเกณฑ์ต่างๆ ได้ง่าย ที่สำคัญคือการฝึกฝนบ่อยๆ เช่น ฝึกเขียน ฝึกอ่านออกเสียง จะช่วยให้ทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยของผู้เรียนพัฒนาได้เร็วขึ้น

ตัวอย่างการเรียนการสอนทักษะการอ่าน และการเขียนภาษาไทยระดับพื้นฐาน

การแนะนำพยัญชนะไทย วิธีแนะนำพยัญชนะไทยควรจัดกลุ่มแบ่งตามหลักการจัดอักษรสามหมู่ เพื่อเตรียมผู้เรียนให้เรียนรู้เรื่องการผันวรรณยุกต์ต่อไป อาจเขียนตัวอักษร (Phonetic Symbols) เพื่อช่วยการออกเสียงในระยะแรก

ตารางแนะนำพยัญชนะไทย (บางส่วน)

กลุ่มที่ ๑	ก k	จ c	ด d	ต t	บ b	ป p	อ ?
กลุ่มที่ ๒	ค kh	ช ch	ท th	พ ph	ฟ f	ซ s	ฮ h
กลุ่มที่ ๓	ข kh	ฉ ch	ถ th	ผ ph	ฝ f	ศ s	ห h
กลุ่มที่ ๔	ง ḡ	ย j	น n	ล l	ร r	ว w	ม m
กลุ่มที่ ๕	หง ḡ	หยา j	หนา n	หลา l	หรา r	หวา w	หมา m

ข้อสังเกต:

๑. ตารางนี้ไม่ได้นำพยัญชนะที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต จำนวน ๑๔ ตัว ได้แก่ ฏ ฐ ฌ ฌ ฌ ฌ ฌ ฌ ฌ ฌ ฌ ฌ ฌ ฌ ฌ มาใส่ไว้ ผู้สอนควรสอนเพิ่มเติมในภายหลัง และในการสอนเพิ่มเติมจะไม่มีปัญหาในเรื่องการออกเสียง เพราะพยัญชนะทั้ง ๑๔ ตัวมีเสียงซ้ำกับพยัญชนะที่อยู่ในตาราง การจัดตารางเช่นนี้เพื่อให้ผู้เรียนค่อยๆ เรียนรู้พยัญชนะไทย

๒. ตารางนี้ไม่ได้นำพยัญชนะ “ข” และ “ค” มาใส่ไว้ เนื่องจากปัจจุบันไม่ได้ใช้แล้ว

การแนะนำพยัญชนะต้น และท้าย การแนะนำพยัญชนะต้น และท้าย ควรแนะนำทีละกลุ่มตามหลักอักษร ๓ หมู่ ในขณะที่เดียวกันก็ค่อยๆ ให้หลักการผันวรรณยุกต์ในตารางด้วย ดังตัวอย่าง

ตารางแนะนำพยัญชนะต้น และท้าย

พยัญชนะต้น							พยัญชนะท้าย							
k	c	d	t	b	p	?					k	t	p	
ก	จ	ด	ต	บ	ป	อ	กา	ก่า	ก้า	ก้ำ	ก๊า	ก	ด	บ
		ฎ	ฏ									ด		
												จ		
												ฎ		
												ฏ		

ข้อสังเกต:

๑. ตารางนี้ได้เพิ่มเติมอักษรกลุ่มที่ ๑ (อักษรกลาง) อีก ๒ ตัว ได้แก่ ฎ และ ฏ
๒. ตารางนี้แนะนำให้รู้จักพยัญชนะท้าย (พยัญชนะตัวสะกด) ในแม่ กก กต กบ โปรดสังเกตว่าใช้สัทอักษร k, t, p ซึ่งแตกต่างกับสัทอักษรในพยัญชนะต้น
๓. ตารางนี้สามารถใช้สอนการผันวรรณยุกต์ในกลุ่มที่ ๑ (อักษรกลาง) ได้
๔. ตารางนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้อักษรกลุ่มอื่น และสระตัวอื่น
๕. ตารางนี้สามารถนำไปใช้สอนได้ทั้งการอ่านและการเขียนภาษาไทยระดับพื้นฐาน

การแนะนำเรื่องการผันวรรณยุกต์ การผันวรรณยุกต์ควรใช้ตารางช่วยอธิบาย และชี้ให้เห็นว่าการผันวรรณยุกต์ในภาษานั้น มีคำบางคำที่**รูปวรรณยุกต์** กับ**เสียงวรรณยุกต์**ไม่ตรงกัน

ตารางการผันวรรณยุกต์ในภาษาไทย

กลุ่มอักษร	เสียงสามัญ mid tone	เสียงเอก low tone	เสียงโท falling tone	เสียงตรี high tone	เสียงจัตวา rising tone
กลุ่มที่ ๑	กา	ก่า <u>กะ</u>	ก้า กั๋ะ	ก๊า กั๊ะ	ก๊า กั๊ะ
กลุ่มที่ ๒	คา		ค่า <u>คะ</u> คาด	ค๊า <u>คะ</u> ค้ำัด	
กลุ่มที่ ๓		ข่า <u>ชะ</u>	ข้า ชั๋ะ		<u>ข่า</u>
กลุ่มที่ ๔	งา		ง่า <u>งะ</u> งาด	ง๊า <u>งะ</u> ง้ำัด	
กลุ่มที่ ๕		หง่า <u>หงะ</u>	หง้า หงั๋ะ		<u>หง่า</u>

ข้อสังเกต:

๑. ตารางนี้แสดงให้เห็นถึงการผันวรรณยุกต์ในคำตายซึ่งได้แก่ คำที่ประสมกับสระเสียงสั้น และมีตัวสะกดในแม่ กก กต กบ และคำเป็น ซึ่งได้แก่ คำที่ประสมกับสระเสียงยาว และมีตัวสะกดในแม่ กง กน กม เกย เกอว

๒. ตารางนี้เป็นตารางที่เสนอทั้งอักษรต่ำที่เป็นอักษรคู่ (กลุ่มที่ ๒) ซึ่งต้องผันวรรณยุกต์คู่กับอักษรสูง (กลุ่มที่ ๓) และอักษรต่ำที่เป็นอักษรเดี่ยว (กลุ่มที่ ๔) ซึ่งต้องผันวรรณยุกต์คู่กับการใช้ “ห” นำ (กลุ่มที่ ๕) จึงจะผันวรรณยุกต์ได้ครบ ๕ เสียง

การแนะนำเรื่องการเรียนรู้การสอนหลักภาษาในเรื่องอื่นๆ กล่าวคือ การเรียนการสอนกฎเกณฑ์ทางภาษาเรื่องอื่นๆ ได้แก่ อักษรควบ อักษรนำ คำลักษณนาม โครงสร้างประโยคง่าย ๆ การใช้เครื่องหมายต่างๆ เช่น ไม้มวก ทณฑฆาต ไปยาลน้อย การใช้คำที่น่าสนใจบางคำ เช่น นี นัน โนน หลาย มาก คำเชื่อมประโยค บางคำ เช่น และ แต่ แล้ว...ก็ รวมทั้งประโยคบอกเล่า ประโยคคำถาม ประโยคปฏิเสธ และประโยคคำสั่ง ทั้งนี้ ควรนำหลักภาษาที่จะสอนเป็นแกนกลางในการสร้างเนื้อหา

ที่จะสอน และเพื่อให้บทเรียนน่าสนใจ อาจใส่ทำนองเพลงหรือจังหวะในการอ่าน หลังจากนั้นจึงอธิบายเหตุผลทางภาษา วิธีการดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลายขณะที่เรียน และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

ตัวอย่างการสอนหลักภาษาแก่ชาวต่างประเทศ เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการอ่านและเขียนภาษาไทย

อักษรควบแท้

เรื่องครูกอล์ฟ
กอล์ฟเป็นครู
บ้านกอล์ฟกว้างขวาง
ในคลองมีปลาและกุ้ง
ในสวนมีต้นกล้วยและต้นพริก

คำอธิบาย: อักษรควบแท้ จะออกเสียงตัวควบ ซึ่งในภาษาไทยมีตัวควบ ๓ ตัว ได้แก่ “ร ล ว” และมีพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรควบ ๑๔ ตัว และส่วนที่เป็นอักษรควบในคำภาษาต่างประเทศ ๔ ตัว

ตัวอย่างคำไทย และคำต่างประเทศ

กราบ (kr)	กอล์ฟ (kl)	กว้าง (kw)	ครู (khr)
ขรุขระ (khr)	ขลาด (khl)	คลอง (khl)	ขวาง (khw)
ควาย (khw)	ตรง (tr)	ปรับ (pr)	ปลา (pl)
พริก (phr)	พลาด (phl)	เบรก (br)	ดราฟท์ (dr)
ฟรี (fr)	บล็อก (bl)		

อักษรนำ

เรื่อง ตลาดดอนหวาย
 ตลาดดอนหวายอยู่ไม่ไกล
 ที่ตลาดดอนหวายมีขนมหลายอย่าง
 ขนมที่นั่นอร่อย
 วันนี้อากาศสดชื่น สบาย
 ฉันสนุกมาก

คำอธิบาย: อักษรนำคือพยัญชนะสองตัวเรียงกัน พยัญชนะที่เป็นตัวนำ (อยู่ข้างหน้า) คืออักษรกลาง (กลุ่ม ๑) หรืออักษรสูง (กลุ่ม ๓) จะออกเสียงเหมือนมีสระ “อะ” ประสมอยู่ และจะมีอิทธิพลให้พยัญชนะตัวท้าย (อยู่ข้างหลัง) คืออักษรต่ำเดี่ยว (กลุ่ม ๔) ออกเสียงตาม

ตัวอย่างการออกเสียงอักษรนำ

ตลาด... ตะ-หลาด ตะ-ลาด

ขนม... ขะ-หนม ขะ-นม

ตัวอย่างเรื่องที่ใช้สอนอักษรนำข้างต้น สามารถนำมาร้องเป็นเพลงทำนองต่าง ๆ เพื่อช่วยให้บรรยากาศการเรียนการสอนผ่อนคลาย

การเรียนการสอนทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ เป็นการเรียนการสอนที่มีวิธีการหลากหลาย อยู่ที่ผู้สอนแต่ละคนจะเลือกใช้วิธีใด หลักการที่สำคัญก็คือควรเป็นวิธีการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายและเรียนรู้ได้เร็ว สามารถอ่านภาษาไทยออกและเขียนภาษาไทยได้ตามความมุ่งหมายของการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศให้มีประสิทธิผลนั้น นอกจากผู้สอนจะมีความรู้พื้นฐานทางภาษาไทยเป็นอย่างดีแล้ว ผู้สอนควรศึกษาวิธีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศซึ่งอาจมีกลวิธีการบางประการที่แตกต่างกับการสอนภาษาแม่ อีกทั้งต้องรู้จักประยุกต์วิธีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเหล่านั้นให้เหมาะแก่การเรียนรู้ภาษาไทยของผู้เรียนแต่ละกลุ่มที่อาจมีจุดประสงค์

ความรู้พื้นฐาน ภูมิหลัง ความพร้อม และสภาพแวดล้อมของการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน

ในส่วนเนื้อหาของบทเรียน ผู้สอนต้องไม่ลืมว่าการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศนั้น ควรสอนทักษะทางภาษาพร้อมๆ กับสอดแทรกเรื่องวัฒนธรรมไทย ทั้งนี้ต้องให้สอดคล้องกับระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสารกับคนไทยซึ่งเป็นเจ้าของภาษาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับบริบททางสังคม

นอกจากนี้ผู้สอนควรเข้าใจจิตวิทยาการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศด้วยความสนุกสนาน มีความเชื่อมั่นในการใช้ภาษา มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษา และได้รับผลสำเร็จจากการเรียนรู้จนสามารถสื่อสารได้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด

อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศยังต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสนใจใฝ่รู้ของผู้สอน ความรักในการสอน เพื่อพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิธีสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้น่าสนใจ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- นวลทิพย์ เพิ่มเกษร. (๒๕๕๖). *ทฤษฎีและวิธีสอนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ*.
 ทูลสนับสนุนการเขียนตำรา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และทูลสนับสนุนการตีพิมพ์
 เผยแพร่ตำรา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (๒๕๕๔). *รายงานการวิจัยเรื่องกลวิธีบางประการในการสอนภาษาไทยแก่ชาวต่างประเทศ:
 วิเคราะห์จากแบบเรียนภาษาไทยพื้นฐาน ๘ เล่ม*. ทูลอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนวิจัย
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรีญา หิรัญประดิษฐ์. (๒๕๔๕). *สภาพการเรียนการสอนภาษาไทยให้แก่ชาวต่างประเทศใน
 ประเทศไทย*. ทูลอุดหนุนงานวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน (สภาวิจัยแห่งชาติ).

ภาษาอังกฤษ

- Brown, H. Douglas. (1994). *Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language
 Pedagogy*. New Jersey: San Francisco State University. Prentice Hall Regents.
- Ellis, R. (1997). *The Study of Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Lightbown, Pasty M, and Nina Spada. (1999). *How languages are Learned*. Oxford: Oxford
 University Press.
- Preecha Juntanamalaga, and Diller, Tony. (1997). *Beginning Thai*. Southeast Asia Centre,
 Faculty of Asian Studies, The Australian National University.
- Wilaiwan Khanittanan. (1999). *An Introductory Course in Thai Language and Culture*. Bangkok:
 Thammasat University.